

רק בהכרה ברורה שהכל מהקב"ה, האדם מגיע לידי הודאה פנימית ועמוקה לבורא עולם!!!

לאכול, כאמור 'בְּרַכָּהּ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ (במדבר ו, כד) מפני המזיקין, הוא אמונה גדולה מאד, שכדאי לגאל בשביל אמונה זו, "עכ"ל.

« ההודאה להקב"ה גורמת לנשיאת פנים אצל הקב"ה!! »

כתוב בפרשת השבוע ישא ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ (במדבר ו, כו), איתא במס' ברכות (כ): "דרש רב עזריא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי זמנין אמר לה משמיה דרבי אסי, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים וְלֹא יִקַּח שַׁחַד (דברים י, יז) והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב יִשָּׂא ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ (שם), אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה וְאֶכְלַתְּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכַּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ (דברים ח, ט), והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", ע"כ.

« ההודאה להקב"ה ממשיכה השפעות טובות!! »

וכן איתא בתנא דבי אליהו (ווסא פ"ו), בחשיבות ההודאה לה', וז"ל: "...יירד הקב"ה לסוף דעתו של משה והראה לו דור ודור וחמיו, דור דור ופרנסיו וכו', והראה לו מדותיו שהוא מתנהג בהם בעוה"ז, ומדותיו שהוא מתנהג בהם בעוה"ב."

וביאר החתם סופר את דברי המדרש כדלהלן: אדם המקבל באהבה את כל הבא עליו, אות וסימן הוא, שהוא מכיר ויודע שה' הוא טוב וכל מאן דעביד לטב עביד, וגם הרעה מטרה טובה הוא, וכמו כן אות הוא שמכיר את עצמו שחטא וכל הקורות הבאות עליו הם לכפר לו על חטאיו, או לכל הפחות מכיר את עצמו שהוא עלול לחטוא בקלות ואם יהיה לו טוב הרבה הוא עלול לחטוא, ולכן הוא משליך יתנועע על ה' וסומך עליו שיעשה רק את מה שהוא טוב בעיניו.

"ואמר לו למשה, אתה אומר מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו, כמו שאמרת הודעני נא את דְרָכֶךָ (שמות לג, יג), אמר לו הקב"ה למשה, משה אין אתה יכול לעמוד על כל מדותי, אלא הרינו מודיעך מקצת מדותי, כשאני רואה בני אדם אעפ"י שאין בהם תהלה ושבח של תורה ומעשים טובים לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדין ומודין ומברכין ומשבחין ומרביין תחנונים לפני אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהן וכו'.

אדם כזה שאין מחזיק טיבותא לנפשיה, אין הקב"ה מדקדק עמו על מעשיו, כמו שדרשו רז"ל (שה"ש ח, ח), על הפסוק אַחֹת לָנוּ קִטְנָה (שיר השירים ח, ח), מה קטן אין מדקדקין על מעשיו כך ישראל כל מה שהם מלכלכין כל ימות השנה בעוונותיהן בא יום הכיפורים ומכפר להם.

נפלא עד למאוד, לראות בדברי חז"ל הק' גודל כוחה של הודאה להקב"ה, עד שאפי' אדם הפשוט ביותר ואפילו רשע - כאשר רק מודה ומהלל לה', הוא זוכה על ידי זה להשפעות טובות וברוכות.

זה שאמר הקב"ה למלאכי השרת, מכיון שהם מדקדקים לברך ולהודות אפילו על כזית, ואפילו שאין אני נותן להם אלא דבר מועט, מכירים בטובה, ומודים על כל צעד ושעל, וחשוב שהכל הוא חסד עליון, מידה כנגד מידה אני נושא להם פנים.

וראו נא את דברי הבן איש חי שכ' בזה"ל: "...כל המרבה לספר בשבחיו ית' ועוזו ונפלאותיו, יהיה לבו נמשך לאהבה את ה' ולהדבק בקדושתו, כי בזה ה' מתקרב אליו, וכל מי שיהיה דופק בשערי תפלה ושירה ותהלה יותר, יתקרב להדבק בקדושתו ית' יותר, ושורה עליו קדושה וטהרה", עכ"ל.

« מדוע לא הודתה לאה להקב"ה רק בלידה הרביעית! »

וצריכין להתבונן, איך מגיעים לזה המדרגה להודות להקב"ה על כל דבר קטן, שעל ידי זה זוכין נשיאות פנים מהקב"ה.

מכאן נלמד את החשיבות הנעלת בהודאה לה', כאשר מודים על כל פרט מהחיים מגדילים בעצמם את ההכרה שאין עוד מלבדו ושרק הוא עושה ויעשה את הכל, ואז זוכים להארת פנים ממנו יתברך שאין דבר יותר טוב מזה.

והנה יהודה קבל את שמו מאמו לאה, כמו שאמרה (בראשית כט, לה) הַפְעֵם אֹדְהָ אֶת ה', וכו' ברש"י, "שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות", שהרי כבר נטלה כל חלקה בין האמהות - בלידת לוי, כמ"ש רש"י על הפסוק (בראשית כט, לד) הַפְעֵם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדֶתי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים, "מעתה אין לו פתחון פה עלי שהרי נטלתי כל חלקי בבנים", ועכשיו בלידת יהודה הרי היא נוטלת יתר מחלקה, ולפיכך קראתו 'יהודה' מלשון הודאה.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, מבאר גם כע"ז (בספרו דרש משה פרשת עקב בד"ה ואכלת ושבעת) וכותב בזה"ל: "תקנו בעת ברכת המזון להתפלל על בנין ירושלים ומלכות בית דוד, שלכאורה תמוה וכי בשביל מצוה זה שמברך על מזונו יזכו לגאולה, איזה גדלות יש בזה."

והענין תמוה, וכי לא היה לה ללאה אמנו להודות לה' בקבלת חלקה הראוי לה, ולמה הודתה רק בלידת הבן הרביעי כאשר נטלה יתר על חלקה.

"ונראה, דהא דרש ר עזריא 'וכי לא אשא פנים לישראל שהחמירו לברך על כזית ועל כביצה'. ובארתי הכוונה, שמברכין אף שאין להם כדי שביעה אלא מעט, רק כזית וכביצה נמי מודים להקב"ה, משום שיוודעין שרק מהשי"ת יש להם אף מעט הזה, ואין להם שום תרעומות עליו."

איתא במדרש (בר"ר ויצא פרשה ע"א, ה), וז"ל: "לאה תפסה פלך הודאה, ועמדו בבניה בעלי הודאה, יהודה, ויכר? יהודה (בראשית לח, כו), דוד אמר, הודו לה' כי טוב, אָמַר (דניאל ב, כג) לֵךְ אֶלֶה אֲבֹהֵתי מֵהוֹדָא וּמִשְׁבַּח אָנָה", עכ"ל.

"וזהו לענינים, שכדאי בשביל זה ליגאל. ובעשירים אף שיש להם הרבה כספים שלכאורה יש לחשוב שעל אכילה זו שהוא משהו ממה שיש להם אין להם צורך שהשי"ת יתן להם, כי אף שאממינים שה' נתן להם העושר, יש להם לחשוב שכבר נתן להם, וכבר הודו לו, ומ"מ גם מודים ומברכים, ואף על כזית וביצה בהאמונה שאינו כלום מה שכבר יש להם מנתניה דמתחלה, אלא שגם עתה ברגע זו שאוכל, נותן לו השי"ת מה לאכול והכח

עוד אי" (שם במדרש) בזה"ל: "אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בר יוחאי, מיום שברא הקב"ה את עולמו, לא בא אדם שהודה לפני הקב"ה, עד שבאתה לאה והודאתו, שנאמר הפעם אודה את ה'."

והתמיהה גדולה, וכי אדם הראשון, נח, חנוך, וכל צדיקי הדורות והאבות הקדושים, לא הודו להקב"ה, וכבר מצינו לנח שהקריב קרבן לה' בצאתו מן התיבה, כדי להודות לו על חסדיו עמו, וכן אברהם יצחק ויעקב בנו מזבחות כדי להודות לשם ה'.

« שלימות ההודאה - כאשר מרגיש שהכל מתנה מאתו ית'!! »

ובספר שערי ציון (מהגה"צ ר' בן ציון במברכר זצ"ל מנהל רחמי בישיבת פונובין) מבאר כדלהלן: הנה ידוע שהאבות הקדושים בעבודתם, בנו את כלל ישראל, וכשם שבכח מעשיהם בנו את עתיד האומה, כך השרישו בבניהם אחריהם את המדות הנעלות שבהם, ועיצבו בכך את מהותו של עם ישראל.

למעלת ההודאה לה' בשלמות - לא זכתה אלא לאה אמנו כפי שיבואר, לפיכך רק היא יכלה להוריש כח זה לבניה אחריה, הוא שאמר ר' שמעון בר יוחאי, 'שמיום שברא הקב"ה את עולמו לא בא אדם שהודה לפניו, עד שבאת לאה', כי הודאה בשלימות מצינו רק בלאה, והודאה זו השרישה בבניה, ועד סוף כל הדורות עמדו ממנה בעלי הודיה.

ובכן, מהי הודאה בשלימות.

הנה, בעת אשר ירגיש האדם, כי כל מה שניתן לו אינו אלא מתנת שמים בלבד, מתנה גמורה בלא שום זכות וסיבה עצמית, ויתעורר להודות לה', אז עלה האדם לדרגה של 'מודה בשלימות', זהו גדר ההודאה האמיתית.

והנה, למעלה זו הגיעה לאה אמנו בהודאתה לה' על הולדת בנה הרביעי, אף כי בוודאי הודתה לאה לה' גם על הבנים הראשונים, אך לשלמות ההודאה עדיין לא באה, כי במידה מסוימת הרגישה כי יש לה זכות באלו השלושה ואת חלקה היא נוטלת, והרגשתה שזהו חסד השי"ת נטו היתה עדיין פגומה במקצת, ורק עכשיו בלידת בנה הרביעי כאשר הגיעה לשלימות ההכרה שבאמת הקב"ה מתנהגת עמה בחסד ורחמים, בלי ש'יגיע' לה משהו, והכל הוא רק מתנה מאתו ית', או אז היתה הודאתה להשי"ת בשלימות גמורה.

« איך ניתן להגיע לדרגת ההודאה השלימה הזו?? »

והנה, כדי שהאדם יוכל להגיע לדרגת הודאה בשלימות, הודאה מתוך הכרה ברורה בחסדי ה' עמו, מוטל עלינו לבטל את הסיבות המונעות מהכרה זו, והן שלשה סיבות שמנאן בעל החובות הלבבות בתחלת שער הבחינה, ואלו הן:

א', התאוה הממלאת את הלב, הגורמת לאדם לרצות עוד ועוד, ולא מניחתו לראות את היש. ב', הרגילות בחסדי ה' הסובבים אותו בחיי יום יום, עד שנראים לנו כטבעיים ומוכרחים. ג', הרעות אשר תמצאנה אותנו, המטריד לבו של האדם מלהתבונן בחסדיו ית' הגדולים והעצומים בכל רגע ורגע.

וממשיך בעל החובות הלבבות ומבאר, שכדי שהאדם יוכל להתעלות מעל ג' סיבות האלו, מוטל עליו לבטל את הרגשת 'כחי ועוצם ידי', ואת הרגשת 'בְּצַדְקָתִי הִבְיָאֵנִי ה'' (ע"פ דברים טו, ד). ולהגיע להתבטלות מוחלטת מתלות בעצמו ובזולתו, כי כל עוד יתלה האדם הטובות עליו בכוחותיו או בסיבה מסיבות העולם, לא יתכן שיכיר בחסדי השי"ת ויודה אליו.

וזהו היה הלימוד של נסיון מתן המן במדבר בא להשריש בלבם של ישראל לבטוח בה' על פרנסתם היומי, בבחינת כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מקטני אמונה (סוטה מח).

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, מבאר הענין בספריו (מלוקט בספר אוצרת ר' שמשון רפאל) בזה"ל: "...סכנת הרעב האמיתית או המדומה, מערערת כל עקרון ומבטלת כל החלטה טובה, כל עוד לא נגאל האדם מן הדאגה למחייתו, אין מקום להגשמה מוחלטת של תורת ה', אולם א"א להשתחרר

מסיוט הדאגה הזאת אלא ע"י הכרה מעמיקה בלב שגם דאגת הפרנסה אינה מוטלת בארש ובראשונה על האדם לבדו, גם למטרה זו האדם רשאי וחיוב לעשות רק את שלו, ואילו ההצלחה מסורה היא לה'.

"כל עוד לא נשתלה הכרה זו בלב האדם, כל עוד האדם נרתם לעול הפרנסה לבדו, בכוחותיו המוגבלים, אין קץ לאותה דאגה, עלולה דאגה זו להפוך את עולמו למדבר גם בתוך תוכו של עולם מיושב, רב נכסים אך רב מתחרים, עלול האדם לחשוב כי דאגתו צריכה להקיף לא רק את יום המחר, אלא גם את העתיד כולו, ואף את העתיד הבנים, הנכדים והנינים."

ובמקום אחר הוא מוסיף וכותב: "הִילֵךְ בְּתוֹרַתִי אִם לֹא (שמות טו, ד). ההליכה בתורת מותנת בכך שאמצא אנשים המסתפקים בפרנסתם דבר יום ביומו ומשליכים על ה' דאגת מחר, מי שברא את היום ואת פרנסתו, יברא גם את המחר ואת פרנסתו, רק הבוטח בה' ללא תנאי, מובטח שלא יעבור על תורתו, מחמת דאגת פרנסה אמיתית או מדומות, מי שלא למד להשליך את פרנסת המחר על ה', סופו לסור מה' ומתורתו על ידי הדאגה לשנים רבות, ומכאן, מאמרו הגדול של רבי אליעזר המודעי (סוטה מח), מי שברא יום, ברא פרנסתו, כל מי שיש לו מה לאכול היום ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמונה."

"במשך ארבעים שנות הנדודים במדבר, תרגלו בני ישראל, לא לדאוג ליום מחר, מזונם ניתן להם דבר יום ביומו, אולם, הם היו חייבים ללקט אותו כל בוקר, ומי שלא ליקט את מנתו, לא היה לו לאכול באותו יום. ללמד את האדם מישראל את החובה לשקוט על פרנסתו, זהו רק גזירת המלך כמו תשלום מס, כל מי שהרבה ללקט מן, נוכח לדעת, כשהגיע לביתו, שלא הרויח כולם, וזהו מה שכתוב, וַיִּלְקְטוּ הַמְּרֻבָּה וְהַמְּמַעֵיט (שמות טו, ז). וַיִּמְדוּ בְעַמְרוֹ, וְלֹא הֶעֱדִיף הַמְּרֻבָּה וְהַמְּמַעֵיט לֹא הֶחְסִיר אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקֶטֶו. ויאמר משה איש אל יותר ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר. וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיִּוְתְרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וַיָּרֶם תוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה (שמות טו, ז-ט).

"הלימוד היה דחייב אדם ליהנות מברכות ה' הבאה לו מכח טרחא שקדנית ונאמנה, ואילו הקמצן המונע עצמו ליהנות מן הברכה המצויה בידו, ואף מותר אותה לכליה, חוטא הוא, גם העצלות ורדיפת בצע מדות מגונות הן, מה שהאדם אוגר במחסנו בניגוד לרצון ה', תוך האלהת הרכוש והכחשת מציאות הבורא, ה' נותן אותו למאכל לתולעים והוא נבאש."

"נמצא, בן האדם שהגיע לזה המדרגה שהכל מהשי"ת ולא תועיל לו שום השתדלות, ומה שהוא עושה זה רק ציווי הבורא ולא עוזר, ומה שלא נגזור מהבורא יתברך לא יגיע לו אפי' הוא עושה כל השתדלות שבעולם, ומה שנגזור עליו יגיע אליו אפי' בלי שום השתדלות, רק הוא עושה השתדלות שזה ציווי הבורא יתברך, ממילא הוא חי עם הבורא יתברך ומה שהקב"ה נותן לו הוא מרגיש מתנה מהקב"ה ממילא הוא נותן שבח והודאה להשי"ת", עכתו"ד.

ונסיים בדבריו של מרן החיד"א זצ"ל, שכתב (בספרו חומת אנך פ' כי תבוא), בשם הרב הגדול רבי וידאל צרפתי ז"ל, וז"ל: "טעם עלינו לשבח אחר התפילה, כי על הכל לא יחשוב האדם שכבר עבר והשלים חוקו, אבל עודך חייב להלל על בחירתו אותך לחלקו שתעבדהו, עכ"ד.

כלומר, אל יחשוב האדם אחר שגמר את התפילה כי השלים חוקו ואינו צריך יותר להודות לה', על כן תקנו חז"ל בסיום התפילה שוב עלינו לשבח.

ובזה מובן למה אומרים אחרי עלינו לשבח 'ועל כן נקוה לך' ומתפללים על הגאולה, שכאשר האדם נותן הודאה להשי"ת אפי' אחרי שהתפלל תפילה הוא זוכה לנשיאות פנים מהשי"ת, וממילא אפשר לזכות ע"י לגאולה שלימה, וכמו שהבאנו מהגר"מ פיינשטיין זצ"ל.

... ולהגיע
להתבטלות מוחלטת
מתלות בעצמו
ובזולתו, כי כל עוד
יתלה האדם הטובות
עליו בכוחותיו או
בסיבה מסיבות
העולם, לא יתכן
שיכיר בחסדי
השי"ת ויודה אליו..."